

УДК 614.001.891

Т.І. Гавриленко¹, О.С. Сичов¹,
Н.І. Мамчина¹, Л.Л. Чеботарьова²,
О.А. Підгайна¹, Л.М. Овсяннікова³,
Г.Й. Мамчин⁴, І.А. Засядко¹

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ДОСЯГНЕНЬ МЕДИЧНОЇ НАУКИ В ПРАКТИКУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

¹ ДУ “Національний науковий центр
“Інститут кардіології імені акад. М.Д. Стражеска”
НАМН”, м. Київ

² ДУ “Інститут нейрохірургії
імені акад. А.П. Ромоданова НАМНУ”, м. Київ

³ Відділ координації, планування та контролю
виконання НДР Національної академії медичних
наук України, м. Київ

⁴ ДП “Укрметртестстандарт”, м. Київ

25–27 вересня 2012 року в ВЦ “КиївЕкспо
Плаза” відбулася масштабна подія для фахівців
галузі охорони здоров'я України — **ІІІ МІЖ-
НАРОДНИЙ МЕДИЧНИЙ ФОРУМ “ІННОВА-
ЦІЇ В МЕДИЦИНІ — ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ!”**

МІЖНАРОДНИЙ МЕДИЧНИЙ ФОРУМ — комплексний захід інноваційної спрямованості, який об'єднав потужну науково-практичну програму, школи, виставки та спеціалізовані експозиції і створив Міжнародну платформу для навчання і підвищення кваліфікації спеціалістів. Організатори Форуму — Міністерство охорони здоров'я України, Національна академія медичних наук України, Національна академія наук України, Всеукраїнська Асоціація Головних Лікарів, Компанія LMT. Співорганізаторами Форуму виступили Національна академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, Національний фармацевтичний університет, фахові медичні асоціації, громадські об'єднання та вищі навчальні медичні заклади України.

Традиційно в рамках Форуму відбулися: практична конференція для приватних медичних закладів, науково-практичні заходи для спеціалістів з лабораторної медицини, нейрохірургів, ендокринологів, гастроентерологів, ортопедів-травматологів. Надзвичайно актуальними стали конференції для сімейних лікарів, для спеціаліс-

тів з онкології, з медичної радіології, Міжнародний конгрес по медичній та фізичній реабілітації. Також, для фахівців фармацевтичного ринку пройшли: науково-практична конференція “Впровадження системи якості та стандартів належної аптечної практики в аптечних закладах України. Вимоги до сучасного аптечного закладу” та круглий стіл “Ринок спеціальних харчових продуктів: сучасні реалії та перспективи”.

Крім цього, вперше були проведені школи та майстер-класи в рамках спеціального проекту MEDZoom. Зокрема, Школу УЗД, Першу Національну Школу Псоріазу, майстер-класи з екстреної медичної допомоги та спеціальну Школу з фізіотерапії та реабілітації. Дані заходи користувалися великою популярністю серед спеціалістів, адже саме тут вони змогли практично застосувати теоретичні знання отримані під час конференцій.

Експозиційна частина Форуму цього року об'єднала MEDComplEX — Міжнародну виставку охорони здоров'я, спеціалізовану виставку медичного туризму MEDTour, Міжнародну спеціалізовану виставку фармацевтичної продукції PHARMEX, Міжнародну спеціалізовану виставку товарів для здоров'я PARAPHARMEX.

Генеральним партнером Форуму виступила компанія Toshiba Medical Systems, серед партнерів та учасників Форуму були такі відомі компанії як: УМТ, ХІМЛАБОРРЕАКТИВ, Мед Ексім, INTERO, Медіо-Груп, Roche Diagnostics, Юнайтед Медікал Сервіс Лтд, Медігран, Інтермедіка, ТехМедКонтракт, Abbott Laboratories, Labco, DiaVeritas, Модем 1, BTL, Nyscomed, Ананта Медікеар Лтд та багато інших. Також у Форумі приймали участь провідні вітчизняні виробники медичного обладнання, апаратури та устаткування такі як Квант, Поліпромсинтез, Радмір, Крас, Сканер, Медапаратура, Віола медтехніка, Телеоптик, Контакт та багато інших. В рамках Форуму відбулася зустріч Прем'єр-міністра України М.Я. Азарова з вітчизняними виробниками. На цій зустрічі обговорювались можливості виробників та перспективи співпраці з ними для оснащення медичних установ України. Традиційно свої новітні наукові розробки продемонстрували державні установи Національної

академії медичних наук України, в рамках спеціальної експозиції MED Innovation.

Вперше в Україні відбулася спеціалізована виставка медичного туризму MEDTour, учасниками якої стали провідні клініки, реабілітаційні центри, термальні та СПА-курорти Туреччини, Німеччини, Йорданії, Ізраїлю, Литви та України. Співорганізатор експозиції MEDTour — Turkish Healthcare Travel Council.

Основним організатором та координатором Форуму була компанія “Лабораторія маркетингових технологій” (LMT), яка працює в Україні шість років. Розпочала свою діяльність зі спільної організації з Національною академією наук України — Міжнародного форуму “Комплексне забезпечення лабораторій”. Цього року відбувся п’ятий Ювілейний Форум “Комплексне забезпечення лабораторій”. Три роки тому разом з Національною академією медичних наук України було започатковано Міжнародний Медичний Форум, який із року в рік стає масштабним міжнародним заходом для спеціалістів галузі охорони здоров’я.

На сьогоднішній день компанія “Лабораторія маркетингових технологій” співпрацює з багатьма медичними асоціаціями, технічно супроводжує їх заходи (Всеукраїнська асоціація Головних лікарів України, Асоціація спеціалістів ультразвукової діагностики, Всеукраїнська асоціація клінічної хімії та лабораторної медицини, Українська асоціація нейрохірургів та багато інших).

В межах цього річної спеціальної програми “Дні лабораторної медицини” 25–26 вересня 2012 року було проведено науково-практичну конференцію “**Впровадження інноваційних технологій лабораторної та функціональної діагностики в роботу закладів охорони здоров’я**” (організатори: НАМН, Метрологічна і лабораторна служби НАМН, Референтна лабораторія НАМН, ДУ “Національний науковий центр “Інститут кардіології ім. акад. М.Д. Стражеска” НАМН”).

Наукова програма цього заходу складалась з пленарного засідання (25 вересня) та трьох секційних засідань (26 вересня). Конференцію відкривали Віце-президент Національної академії медичних наук України академік НАМН, професор Ю.І. Кундієв, директор “Інституту служби метрології України” С.Т. Черепков, заступник директора з наукової діяльності “Інституту служби метрології України” М.С. Жалдак, заступник директора ДП “Харківстандартметрологія” В.М. Чепела. На пленарному засіданні було представлено

15 доповідей з наукових питань лабораторних досліджень та функціональної діагностики, а також метрології та стандартизації.

В роботі конференції прийняли участь більш ніж 550 спеціалістів з лабораторної та функціональної діагностики, метрологи. Програма конференції, висвітлюючи найбільш актуальні в наш час проблеми наукових досліджень і практики лабораторної служби, охоплювала такі питання як принципи доказової лабораторної медицини та раціональне використання нових і рутинних методів діагностики різних патологічних станів; етапи розвитку лабораторної медицини в системі установ НАМН; застосування сучасного обладнання та раціональне його використання, використання Міжнародних стандартів у вимірювальних лабораторіях; обговорення задач метрологічної служби НАМН; затвердження нових нормативних документів для атестації вимірювальних та випробувальних лабораторій різного напрямлення: загальноклінічних, імунологічних, бактеріологічних, біохімічних, патоморфологічних, цитологічних, мікробіологічних, генетичних, фармакологічних, токсикологічних; правила застосування, ввезення, виробництво, ремонт, правила продажу і прокату засобів вимірювальної техніки.

26 вересня робота конференції проходила посеційно. Програма секції з лабораторної діагностики “**Лабораторна діагностика та персоналізована медицина**” (організатори: НАМН, Референтна лабораторія НАМН, Головний спеціаліст з лабораторної діагностики НАМН професор Т.І. Гавриленко, Головний метролог БОМС з лабораторної діагностики НАМН Н.І. Мамчина, ст.н.с. Референтної лабораторії НАМН О.А. Підгайна) налічувала 14 доповідей з різних напрямків лабораторної діагностики (імунологія, біохімія, патоморфологія, цитологія, імуногенетика, біомоніторинг та гігієнічна оцінка), які представили фахівці інститутів НАМН з Києва, Харкова та Донецька.

На секційному засіданні з функціональної діагностики “**Впровадження інноваційних технологій діагностики захворювань нервової системи**” (організатори: НАМН, Головний спеціаліст з функціональної діагностики НАМН професор О.С. Сичов, професор Л.Л. Чеботарьова) було представлено 6 доповідей та проведено круглий стіл “Питання розробки і затвердження медичних стандартів діагностики захворювань нервової системи”.

Робота секції з *метрології, стандартизації та сертифікації* була представлена майстер-класом з проведення метрологічної експертизи НДР (проводили Начальник відділу координації, планування та контролю виконання НДР НАМН професор Л.М. Овсяннікова, Головний метролог БОМС з лабораторної діагностики НАМН Н.І. Мамчина, Головний спеціаліст з лабораторної діагностики НАМН професор Т.І. Гавриленко). В рамках цього майстер-класу були детально розібрані вимоги до побудови, викладення та оформлення звітів НДР згідно з ДСТУ 3008-95 та інших ДСТУ. Ці вимоги можуть бути застосовані також до таких документів, як дисертації, річні звіти, посібники тощо. Також було приділено увагу до вимог оформлення Журналів-протоколів наукових досліджень, Переліку засобів вимірювальної техніки, які застосовуються при виконанні НДР згідно нормативних документів. На конкретних прикладах було детально розібрано вимоги до побудови, викладення та оформлення звітів НДР та Журналів-протоколів наукових досліджень.

Важливою подією цього річного Міжнародного медичного форуму стало проведення вперше **“Української лабораторної школи”** — майстер-класів на сучасному, діючому обладнанні, професійні консультації та навчання (організатори: НАМН, Лабораторна і метрологічна служби НАМН, Референтна лабораторія НАМН, Компанія LMT. За підтримки компаній: “Медіст”, “ДіаВерітас”, Roche Diagnostics, “ОПТЕК”, ХІМ-ЛАБОРРЕАКТИВ). Було проведено 6 майстер-класів.

Перший майстер-клас **“Особливості роботи біохімічної лабораторії”** проводили І.А. Засядко, науковий співробітник Референтної лабораторії НАМН та В.В. Сичов, спеціаліст по продукції компанії “Медіст”. В роботі цього майстер-класу брали участь 75 фахівців. У ході майстер-класу було обговорено особливості проведення досліджень в лабораторії клінічної біохімії. Був представлений короткий огляд актуального сучасного обладнання для біохімічних досліджень, розібрані основні правила роботи з біологічним матеріалом, розглянуто основні принципи організації системи контролю якості, роль і взаємодія внутрішнього і зовнішнього контролів. Також було розглянуто основні типи існуючих оптичних вимірювальних систем, базові режими вимірювань, які використовуються в біохімічних аналізаторах всіх класів. В останньому випадку торкнулися окремих моментів програмування

апаратів на прикладі конкретних тестів (і подальшим тестуванням), обов’язково з практичним використанням приладів і реактивів.

Другий майстер-клас **“Контроль якості лабораторних досліджень”** проводили І.А. Засядко, науковий співробітник Референтної лабораторії НАМН та П.П. Гулик, спеціаліст по продукції компанії “ДіаВерітас”. В роботі цього майстер-класу брали участь 100 спеціалістів. Було детально розібрано підходи до метрологічного контролю вимірювального лабораторного обладнання, а також принципи організації контролю якості лабораторних досліджень в КДЛ, як переданалітичного, так і аналітичного етапів; розглянуто особливості контролю якості біохімічних, гематологічних, коагулометричних, імуноферментних досліджень. Також було приділено увагу автоматизованому контролю якості при використанні гематологічних, біохімічних та інших автоматичних аналізаторів. На конкретних прикладах було розібрано методики контролю якості визначення деяких лабораторних досліджень і дано практичні методичні рекомендації по контролю якості.

Третій майстер-клас **“Імуноферментні дослідження в практиці клінічно-діагностичної лабораторії”** проводили Н.О. Рижкова к.м.н. с.н.с. ДУ “ННЦ Інститут кардіології ім. акад. М.Д. Стражеска” НАМН та В.А. Демчук, спеціаліст по продукції компанії “ДіаВерітас”. В роботі цього майстер-класу брали участь 56 фахівців. В рамках даного майстер-класу була продемонстрована методика постановки ІФА у форматі 96-луночної мікропланшети з використанням стандартного комплексу обладнання (автоматичні промивач і фотометр) і комерційних тест-систем. Був представлений і детально розібраний відеофільм про традиційні помилки при проведенні ІФА в лабораторіях.

Четвертий майстер-клас **“Можливості сучасної медичної мікробіології”** проводили С.П. Спираренко канд.мед.наук, зав. бак. лабораторії ДУ “Національний інститут серцево-судинної хірургії ім. М.М. Амосова НАМН”, В.М. Педченко, зав. КДЛ “Київський міський Центр серця”, Л.І. Пантюшенко зав. бак. лабораторії ЗОКДЛ, Позаштатний головний бактеріолог УОЗ Обласної Державної Адміністрації в Запорізькій області О.М. Полтавський, спеціаліст по продукції компанії “ДіаВерітас”. В роботі цього майстер-класу брали участь 77 спеціалістів. В рамках даного майстер-класу було проведено огляд основних існуючих методів мікробіологічної діагностики,

як ручних, так і автоматичних. Було представлено широкий спектр застосовуваних методів і готових комерційних продуктів для кожного етапу мікробіологічного дослідження: від посіву на хромогенні середовища до проведення ідентифікації та оцінки чутливості до антибіотиків. Спеціальний акцент було зроблено на досвіді використання автоматичних мікробіологічних аналізаторів в практиці мікробіолога-клініциста. Під час майстер-класу учасникам була надана можливість попрацювати з тест-системами і на аналізаторах.

П'ятий майстер-клас *“Використання біохімічних експрес-аналізаторів в практиці сімейного лікаря”* проводили В.А. Лисенко та М.А. Балашов, фахівці по продукції компанії Roche Diagnostics. В роботі цього майстер-класу брали участь 45 фахівців. В рамках майстер-класу було продемонстровано роботу біохімічних аналізаторів, які тестують зразки капілярної крові за допомогою тест-смужок. У процесі роботи майстер-класу учасники змогли побачити фільм, що демонструє роботу аналізаторів і змогли самостійно провести тестування, використовуючи аналізатори Рефлотрон і Аккутренд.

Шостий майстер-клас *“Практика роботи зі світловими мікроскопами для лабораторної діагностики”* проводив В.О. Грідасов, сервісний інженер відділу мікроскопії ТОВ “ОПТЕК”. У роботі цього майстер-класу брали участь 60 спеціалістів. Даний майстер-клас складався з трьох частин, в рамках яких детально розглянуті такі питання:

I. Настроювання освітлення за принципом Келера. Основні помилки при роботі на мікроскопі. Догляд за оптикою.

II. Особливості роботи з системою аналізу зображення та камерою. Сучасні системи документування зображення.

III. Переваги мікроскопів фірми “Карл Цейсс” та їх застосування в діагностиці та науці. Особливості нового інвертованого мікроскопу для дослідження культур клітин Primo Vert Monitor. Стереоскопічні лабораторні мікроскопи — незамінний помічник у лабораторіях біотехнології для роботи з макро- і мікрооб'єктами.

Кількість фахівців, які виявили бажання взяти участь в роботі “Української лабораторної школи” була дуже великою, переважна більшість з учасників відзначили високий рівень проведення майстер-класів.

Водночас залишилась низка невирішених питань:

– необхідність удосконалення згідно з ISO 15195:2008 Референтної лабораторії НАМН, яка тепер є науково-методичним центром;

– необхідність поступово за єдиним зразком перебудувувати наукові та клініко-діагностичні лабораторії НАМН згідно з вимогами Міжнародних стандартів;

– оновлення приладів, обладнання та лабораторних меблів в лабораторіях установ НАМН;

– з 2012 року в лабораторіях НАМН ускладнено виконання досліджень у повному запланованому обсязі у зв'язку із затримкою постачань реактивів та контрольних матеріалів, що було викликано новими вимогами цінової політики держави до закупівлі реактивів та матеріалів іноземного виробництва;

– оснащення бактеріологічних лабораторій. Використання рутинних методів дає можливість отримати результати по виділенню культури мікроорганізмів, визначити їх чутливість до антибактеріальних препаратів через 5–7 діб. Тоді як сучасні аналізатори дають можливість отримати відповідь вже через 18–48 годин;

– необхідність створення централізованих лабораторій за головними прогресивними напрямками досліджень: біоеквівалентні, генетичні, бактеріологічні, патофізіологічні, імунологічні та ін.;

– необхідність організації навчання з питань метрологічного забезпечення, метрологічної експертизи НДР та атестації методик виконання вимірювань для співробітників інститутів НАМН.

16–18 квітня 2013 року у ВЦ “КиївЕкспо Плаза” (м. Київ, вул. Салютна, 2-Б) відбудеться **IV МІЖНАРОДНИЙ МЕДИЧНИЙ ФОРУМ “Інновації в медицині — здоров'я нації”**, в рамках якого 16–17 квітня буде проходити конференція **“Взаємодія клініцистів з фахівцями лабораторій та метрологами на перед- та постаналітичних етапах лабораторного дослідження — шлях до адекватної діагностики захворювань та контролю за ефективністю їх лікування”** (організатори: НАМН, Метрологічна і лабораторна служби НАМН, Референтна лабораторія НАМН, ДУ “Національний науковий центр “Інститут кардіології ім. акад. М.Д. Стражеска” НАМН”), а також 16–18 квітня будуть проведені майстер-класи “Української лабораторної школи” (організатори: НАМН, Лабораторна і метрологічна служби НАМН, Референтна лабораторія НАМН, Компанія LMT).